

9. A tankönyvek szerepe, csoportosítása. A tankönyvek értékelési szempontjai

- Fogalma: Az új ismeretek megszerzésének legfőbb forrása, a tanuló társa a megismerés világában.
- A tankönyvek kialakulása és szerepe:
- Mindmáig az egyik legjelentősebb taneszköz a tankönyv. Hazánkban az első tankönyv Szent István uralkodása idejéből való. A pécsi püspökség káptalani iskolájában, az 1010-es években használták. Ezt a középszint tanulói számára készült latin nyelvtankönyvet abban az időben egész Nyugat-Európában használták. A könyveket ekkor kézzel írták, és ezután másolták. Ez a folyamat hosszadalmas és fárasztó volt. Széles néprétegek így nem juthattak könyvekhez. A technika fejlődésének egyik legjelentősebb állomása, a könyvnyomtatás feltalálása volt a 15. sz. - ban, amely Gutenberg János nevéhez fűződik. Ezáltal az addig összegyűlt és azóta folyamatosan gyarapodó ismeretek széles körű elterjesztését tette lehetővé. Az első nyomtatott magyar tankönyv – igaz latin nyelvű – Hess András budai nyomdájában készült 1473-ban. Az első ismert magyar ábécéskönyvet 1563-ban Heltai Gáspár kolozsvári nyomdájában nyomtatták.

- **A tankönyvek csoportosítása**

- valamilyen tantervhez igazodó tankönyvek,
- ismeretközvetítő könyvek,
- munkáltató tankönyvek,
- tanári segédkönyvek,
- szótárak, lexikonok,
- atlaszok,
- teszt könyvek,
- szöveggyűjtemények
- A szakképzés során ezeken kívül:
- műszaki táblázatok,
- katalógusok stb.

A tankönyvek egy része a tanulók számára, egy része a tanárok számára, és egy része mindkettő számára készül .

- **Követelmények a tankönyvekkel szemben**
- szinkronban legyen a tananyaggal,
- logikai felépítése legyen,
- feleljen meg a szakmai szempontoknak,
- taníthatósága-tanulhatósága jó legyen,
- tartalmazzon elég számú, és jól szemléltető ábrákat,
- jó, ha alkalmaz színeket,
- megfelelő betűtípusokat és betűméreteket tartalmazzon

1. Dokumentumok

- központiak: -törvények (közoktatási, szakképzési)
  - rendtartás
  - tantervek, alaptanterv
  - OKJ
  - korábban: iskolatípus nevelési és oktatási terve
- helyiek: -az iskola nevelési (pedagógiai) terve
  - tanmenet

2. Segédletek

- 2/1.a tankönyv: -rendelgetése
  - tankönyv és tanterv
  - tankönyv és tanári szabadság
  - tankönyvrendszer
  - típusok   -tananyagközpontú (posztszekonderi, felsőoktatási)
    - követelményközpontú
    - folyamat- (tanulási folyamat) központú
      - munkáltató tkv.-ek,
- munkatankönyvek
  - programozott tkv.-ek

2/2.-a tankönyvvel kapcsolatos kívánalmak:

-szakszerűség
alkalmazkodás

előismeretek

-a tanulóhoz való

-feltételezett

-ütemezés, tagolás

-információsűrűség

-stílus

-illusztráltság

2/3.-tanári kézikönyv/segédkönyv

2/4.-szakmai, pedagógiai kiadványok, folyóiratok (pld.: Magyar Pedagógia, Pedagógiai Szemle, Köznevelés, Szakképzési Szemle, Szakoktatás, módszertani folyóiratok)

2/5.-tágabb értelemben ide sorolható a taneszközök is

A saját iskolájában a tanár/szakoktató rendelkezésére álló speciális segédletek.

Irodalom

Benedek A. 43-62. o.

Nagy S. 287-300. o.

Nagy S.:Az oktatás folyamata és módszerei. Volos Bt., Bp., 1993. 143-155. o.

10. A tanterv fogalma, különböző értelmezései. Tantervi műfajok. Központi és helyi tantervek. A tantervek fejlesztése

- A tanterv fogalma
  - A. tanterv pedagógiai dokumentum, amely az iskolai tanítást-tanulást meghatározó értékrendet, cél- és követelményrendszert és műveltségi tartalmakat, ill. azok elrendezését írja elő. A tanterv ugyanakkor oktatáspolitikai eszköz, amely az adott társadalom elvárásait tükrözi.
    - Rendeltetése
    - Tartalma (a jelenleg érvényben lévő szakmai tantervek alapján)
    - Legitimálása
    - Központi, helyi tanterv, a NAT
    - Érdekek és érdekütközések:
      - a képzésben résztvevő, a család érdekei (konvertálható képzettség)
      - országos érdekek
        - megfelelő színvonal
        - egyenértékűség
          - országon belül (államilag országosan elismerhető képzettség)
      - külföldön (pl. magyar-osztrák egyezmény - OKJ)
      - helyi érdekek
        - a régió, vonzáskörzet fejlesztése
      - a képző intézmény érdekei
        - versenyképesség, kereslet-képesség
        - konvertálhatóság

A tanterv különböző értelmezései

- Deklarált tanterv

Az oktatás, mint rendszer bemeneti, elsősorban tartalmi szabályozásának eszköze, amely minden esetben a kívánt szintű egységesség megteremtését szolgálja.

- Értelmezett (elfogadott) tanterv

Azt tükrözi, hogy a pedagógusok, a gyakorlati szakemberek hogyan értelmezik k maguk számár a a deklarált tantervet.

- Megvalósított tanterv

A gyakorlatban realizált tantervet jelenti.

- Rejtett (látens) tanterv

Azokat a hatásokat (iskolán kívüli tényezők, társadalmi hatások, tömegkommunikáció, család, társak stb.) gyűjti egybe, amelyek befolyásolják a tanterv gyakorlati megvalósulását.

-Tantervtípusok: -a tanterv súlypontja alapján

1.tananyagközpontú

-sillabuszszerű

-részletező

-súlyozó :a,-ált. két kategória: -kötelező (törzsanyag)

-ajánlott (kiegészítő anyag)

b,-háromkategóriás (pl. az osztrák AHS-tantervek)

-kötelező

-választandó (megadott témakörökből előírt számút)

-szabadon választható

-követelményközpontú - kimenet felőli szabályozás

-folyamatközpontú (a tanítás-tanulás folyamata a központban)

pl. a szakmai gyakorlati képzés legtöbb tanterve

-kurrikulum (curriculum)

többször: eredményellenőrzés (lehetőleg mérésrel)

visszacsatolás a tanítási-tanulási folyamatra

-Tantervfejlesztés:

- szakaszos (tantervi reformok)
- periodikus
- folyamatos

-Tanterv és képzési program

-A hagyományos és a kompetencia-alapú szakképzési program főbb jellemzői

Irodalom

Báthory Z. 155-172. o.

Nagy S. 101-136. o.

Benedek A. 11-28. o.

Varga L.: A technikusképzés bajor tantervének sajátosságai.
Magyar

Pedagógia, 1984, 1, 95-101. o.

Varga L.: A közismereti és a szakmai tantervek összehasonlító elemzése. Magyar Pedagógia 1988, 2, 158-171. o.

Köszönöm a figyelmet!

